

ชุดที่ ๓
ส่วนที่ ๓

คดีพิเศษตามรัฐธรรมนูญ ตอนที่ ๒/๒

(ที่ไม่ใช่คดีควบคุมกฎหมายไม่ให้ชั่วคราว)

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา
การบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๖ (ภาคคำ)
วันอังคารที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๖ เวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๕๐ น.
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

คดีพิเศษประเภทที่ ๒

คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม
อย่างร้ายแรง

รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม
กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม
เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนด
ประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐใน
หน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทาง
จริยธรรมดังกล่าว

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

3

อำนาจในการพิจารณา และอำนาจในการตัดสินคดี

ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ไม่
ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริตแห่งชาติจะมีอำนาจในการพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๓๔ (๑)
แต่ศาลที่จะมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษา คือ ศาลฎีกา ตามรัฐธรรมนูญฯ
มาตรา ๒๓๕ (๑) ซึ่งไม่ใช่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง อนึ่ง บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเรื่องนี้ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ในรัฐธรรมนูญ
ฉบับปัจจุบัน

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

4

ข้อสังเกต

ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนกรณีผู้ดำรงตำแหน่งฯ มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ
ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

แต่ศาลที่จะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีจะแตกต่างกัน ดังนี้

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งฯ มีพฤติการณ์
ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
หรือกฎหมาย

ศาลฎีกา ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งฯ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่าง
ร้ายแรง

มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร
อิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานราชการของศาล
รัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561

- มาตรฐานนี้ออกตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๙
และนำไปใช้กับ ส.ส. และ ส.ว. รวมทั้ง
คณะรัฐมนตรีด้วย ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๙
วรรคสอง

หมวด ๑ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์

ข้อ ๕ ต้องยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๖ ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ข้อ ๗ ต้องถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

ข้อ ๘ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือมีพฤติการณ์ที่รู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ข้อ ๙ ต้องไม่ขอ ไม่เรียก ไม่รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่

ข้อ ๑๐ ต้องไม่รับของขวัญของกำนัล ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เว้นแต่เป็นการรับจากการให้โดยธรรมจรรยา และการรับที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับให้รับได้

หมวด ๒ มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก

ข้อ ๑๑ ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ข้อ ๑๒ ยึดมั่นหลักนิติธรรม และประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข้อ ๑๓ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม เป็นอิสระ เป็นกลาง และปราศจากอคติโดยไม่หวั่นไหวต่ออิทธิพล กระแสสังคม หรือแรงกดดันอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแห่งสถานภาพ

ข้อ ๑๔ รักษาไว้ซึ่งความลับในการประชุม การพิจารณาวินิจฉัย รวมทั้งเคารพต่อมติของที่ประชุม ฝ่ายข้างมาก และเหตุผลของทุกฝ่ายอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๑๕ ให้ข้อมูลข่าวสารตามข้อเท็จจริงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนอันอยู่ในความรับผิดชอบของตน ถูกต้องครบถ้วนและไม่บิดเบือน

ต่อ

ข้อ ๑๖ ไม่ให้คำปรึกษาแก่บุคคลภายนอก หรือแสดงความคิดเห็น หรือข้อมูลต่อสื่อสาธารณะหรือสาธารณชนในเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสียความเป็นธรรมแก่การปฏิบัติหน้าที่ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กร

ข้อ ๑๗ ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง

ข้อ ๑๘ ไม่ปล่อยปละละเลยหรือยินยอมให้บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่ในกำกับดูแลหรือความรับผิดชอบของตน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากคู่กรณี หรือจากบุคคลอื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อ ๑๙ ไม่คบหาสมาคมกับคู่กรณี ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติหรือผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่

ต่อ

ข้อ ๒๐ ไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ จนเป็นเหตุทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรือกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยผู้ถูกกระทำอยู่ในภาวะจำต้องยอมรับในการกระทำนั้น

ไม่นำความสัมพันธ์ทางเพศที่ตนมีต่อบุคคลใดมาเป็นเหตุหรือมีอิทธิพลครอบงำให้ใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด

หมวด ๓ จริยธรรมทั่วไป

ข้อ ๒๑ ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม

ข้อ ๒๒ อุทิศเวลาแก่ทางราชการ ไม่เบียดบังเวลาราชการไปประกอบธุรกิจ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือผู้อื่น

ข้อ ๒๓ ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความรวดเร็ว เสมอภาค ถูกต้อง โปร่งใส ปราศจากอคติ และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อ ๒๔ ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น

ข้อ ๒๕ รักษาความลับของทางราชการตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของราชการ

ข้อ ๒๖ ปฏิบัติ กำกับดูแลหรือบังคับบัญชาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และระบบคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสามัคคีในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

หมวด ๔ การฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม

ข้อ ๒๗ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๑ ให้ถือว่า มีลักษณะร้ายแรง

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๒ และหมวด ๓ จะถือว่า มีลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ นั้น

ตัวอย่างคดีแรกที่ศาลฎีการับเรื่องไว้และเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่

เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564 คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติชี้มูลความผิดว่า น.ส.ปารีณา ไกรคุปต์ ส.ส.ราชบุรี พรรคพลังประชารัฐ ยึดถือ ครอบครอง และใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐโดยมิชอบดังกล่าว เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง กรณีเป็นส.ส.กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง และกรณีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรงตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561 ข้อ 11 ข้อ 17 ประกอบ ข้อ 27 วรรคสอง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยต่อไป

ต่อ

มาตรฐานทางจริยธรรมฯ หมวด 1 ข้อ 11 ระบุว่า ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม, ข้อ 17 ระบุว่า ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง, ข้อ 27 ระบุว่า การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด 1 ให้ถือว่ามีลักษณะร้ายแรง

ต่อ

ถัดมาเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2564 เจ้าหน้าที่สำนักคดี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกา วินิจฉัยกรณี น.ส.ปารีณา ไกรคุปต์ (ผู้คัดค้าน) ส.ส.ราชบุรี พรรคพลังประชารัฐ(พปชร.) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรงหรือไม่ ภายหลังจากถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิด กรณีถูกดำเนินคดีฟาร์มไก่บุกรุกพื้นที่ป่าสงวนใน จ.ราชบุรี ตามที่กองบังคับการตำรวจปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (บก.ปทส.) แจ้งข้อกล่าวหาในคดีอาญาไปก่อนหน้านี้

ต่อมาเมื่อวันที่ 25 มีนาคม ที่ศาลฎีกา สนามหลวง ศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องในคดีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของ น.ส.ปารีณา ไกรคุปต์ ส.ส.ราชบุรี พรรคพลังประชารัฐ(พปชร.) กรณีบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนในจังหวัดราชบุรี อันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม

เมื่อวันที่ 7 เม.ย.2565

ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า น.ส.ปารีณา ครอบครองที่ดิน สปก. 610 ไร่ โดยได้รับจากคุณพ่อเมื่อปี 2555 และเป็นกิจการฟาร์มไก่ โดย น.ส.ปารีณา ไม่มีสิทธิ์ครอบครองที่ดิน สปก. เพราะไม่ได้เป็นคนยากจน ไม่ได้เป็นเกษตรกร และมีทรัพย์สิน 100 กว่าล้านบาท รวมถึงมีที่ดินแปลงอื่นที่มีเอกสารสิทธิ์อยู่แล้ว การครอบครองที่ดิน สปก.จำนวนมาก ให้เกิดความเสื่อมเสียต่อการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ที่ควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชน แม้ว่าปี 2562 จะส่งมอบที่ดิน สปก.คืนไปแล้ว ก็ไม่ทำให้สิ่งที่ น.ส.ปารีณา ที่เป็น ส.ส.แล้วครอบครองที่ดิน สปก.นั้นหายไป ถือว่ามีเจตนาครอบครองที่ดิน สปก. ทำให้ประชาชนไม่สามารถได้รับการจัดสรรที่ดินได้ ทั้งนี้ การศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรง และถือเป็นคดีแรกที่มีการวินิจฉัย

ตัวอย่างคดีที่สอง ศาลฎีกามีคำสั่งคดีหมายเลขคำที่ คมจ. 2/2564

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ยื่นร้อง น.ส.ธนิภานต์ พรพงษาโรจน์ ส.ส.กทม. พรรคพลังประชารัฐ เรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (ชั้นรับคำร้อง) ในคดีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดมาตรฐานจริยธรรมฯ อย่างร้ายแรง จากการเลียบบัตรแทนกัน

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำพิพากษาหรือคำสั่งว่าผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่นับแต่วันที่ศาลฎีการับคำร้องจนกว่าจะมีคำพิพากษาให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกิน 10 ปี ตามรัฐธรรมนูญ 60 มาตรา 235 พรป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 มาตรา87และมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระรวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561 ข้อ 6-8,11,17 และ 27

ต่อ

ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องบรรยายพฤติการณ์ที่กล่าวหา พร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้และผู้ร้องดำเนินการตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. 2561 ครบถ้วนแล้ว

ศาลฎีกาจึงมีคำสั่งให้รับคำร้องของผู้ร้อง ส่วนที่ผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้คัดค้านไม่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น เห็นว่ากรณีตามคำร้องของผู้คัดค้านยังไม่มีเหตุผลเพียงพอสมควรที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นโดยให้ผู้คัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จึงให้ยกคำร้องผู้คัดค้านยอมต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ 60 มาตรา 235 วรรคสาม นัดพิจารณาครั้งแรกหรือไต่สวนพยานผู้ร้องในวันที่ 11 พ.ย.64 เวลา 9.30 น.

ข้อสังเกต

เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สั่งจำคุก 1 ปี หนักานต์ ส.ส.กทม. พลังประชารัฐ ปมเสียบบัตรแทนกัน แต่เรื่องจริยธรรมร้ายแรงตัดสิน 3 สิงหาคม 2566

อนึ่ง จำเลยได้อุทธรณ์คดีอาญาที่ตัดสินเมื่อ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ แต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (องค์คณะพิจารณาอุทธรณ์) มีคำพิพากษายืน (คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ อม.อธ. ๙/๒๕๖๖ วันที่ ๒๐ ก.ค. ๒๕๖๖)

ศาลฎีกา ๓ ส.ค. ๒๕๖๖ ตัดสินเรื่องจริยธรรม

องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกา อ่านคำพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ คมจ.2/2564 ระหว่างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ผู้ร้อง) และนางสาวธนิกันต์ พรพงษาโรจน์ (ผู้คัดค้าน) โดยยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2562 นางสาวธนิกันต์ ดำรงตำแหน่ง สส.กทม. ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ลงชื่อเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ปีที่ 1 ครั้งที่ 14 โดยนางสาวธนิกันต์ ไม่ได้ลาประชุม แต่ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมระหว่างเวลาประมาณ 13.30-15.00 น. โดยฝากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติของตนกับ สส.รายอื่น หรือบัตรอยู่ในความครอบครองของ สส.รายอื่นโดยความยินยอมของผู้คัดค้าน เพื่อให้ สส.รายนั้น ใช้บัตรกดปุ่มแสดงตนและลงมติแทน นางสาวธนิกันต์ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเหรียญราชรุจิ รัชกาลที่ 10 พ.ศ.... วาระที่ 1 และวาระที่ 3 เวลา 13.41-14.01 น. การกระทำเข้าลักษณะเป็นการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น

ต่อ

พฤติการณ์แห่งคดีประกอบกันมีเหตุผลและน้ำหนักให้รับฟังได้ว่า นางสาวธนิภานต์ ได้ฝากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแก่ สส.รายอื่น การออกเสียงลงคะแนนของ นางสาวธนิภานต์ จึงเป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ไม่สุจริต อันเป็นการละเมิดหลักการ พื้นฐานของการเป็น สส.ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ของประเทศชาติ ทั้งขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่ได้ปฏิญาณตนในที่ประชุมก่อนเข้ารับ หน้าที่ โดยเฉพาะการออกเสียงลงคะแนนจะกระทำแทนกันมิได้มีผลทำให้การออกเสียง ลงคะแนนของนางสาวธนิภานต์เป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ทุจริต ถือได้ว่าเกิดความ เสียหายแก่สภาผู้แทนราษฎรและปวงชนชาวไทยแล้ว

ต่อ

การกระทำของนางสาวธนิภานต์ ถือได้ว่าเข้าลักษณะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ฐานไม่รักษาไว้ซึ่งเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของ ชาติ ฐานไม่ถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ฐานไม่ปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองนอกจากนั้น การ กระทำของนางสาวธนิภานต์ ดังกล่าวยังเป็นการก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ ของการดำรงตำแหน่ง และฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และ ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมโปร่งใสและตรวจสอบได้ และไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและความผาสุก ของประชาชนโดยรวม

ต่อ

แต่มูลเหตุที่ทำให้ผู้คัดค้านกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม ส่วนนี้เกิดจากผู้คัดค้านได้เตรียมจัดงานเสวนาหัวข้อ "การเลี้ยงดูลูกในยุคสมัยดิจิทัล" ซึ่งเป็นโครงการกิจกรรมวันแม่ โดยกำหนดวันจัดงานไว้ล่วงหน้าและนัดหมายวิทยากรรวมทั้งได้ประชาสัมพันธ์แก่ผู้มาร่วมงานไปก่อนแล้วประกอบกับร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว การกระทำในส่วนนี้จึงยังไม่พอถือได้ว่าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่มีลักษณะร้ายแรงและเห็นว่ากรณียังไม่ถือได้ว่าการกระทำของนางสาวธนิภานต์ เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมตามคำร้อง

ต่อ

พิพากษาว่า นางสาวธนิภานต์ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561 ข้อ 6,7,8 ประกอบข้อ 27 วรรคหนึ่ง ให้นางสาวธนิภานต์ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2564 อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 235 วรรคสามและวรรคสี่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 89 ประกอบมาตรา 81 คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

คดีพิเศษประเภทที่ ๓ คดีเลือกตั้ง

คดีเลือกตั้ง

คดีเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญฯ ปัจจุบันที่น่าสนใจมีดังต่อไปนี้

1. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก
2. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมหลังประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก
3. คดีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สมัครเป็นวุฒิสภา: ศาลฎีกา

๑. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม
ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก

ข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งหากเป็นกรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้า
มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้
คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือ
เขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี หรือ
รู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
ของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งข้างต้นให้เป็นที่สุด (รัฐ
ธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๒๕)

อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดย
สุจริตหรือเที่ยงธรรมก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกมี ๒ ประการสำคัญ

ประการแรก สั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วย
เลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น

ประการที่สอง ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือ
ผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้
คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็น
การชั่วคราว

๒. คดีเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการเลือกที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หลังประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก

เมื่อมีการดำเนินการตามที่กล่าวมาข้างต้นตามมาตรา ๒๒๕ หรือภายหลังจากการประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกผู้ใดกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือกหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น **ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา** เพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง)

การพิจารณาของศาลฎีกา ให้นำสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจสั่งไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๒๖ วรรคสอง)

ต่อ

ในกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาว่าบุคคลกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๒๖ วรรคสาม)

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้ยื่นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้ไม่มีได้กระทำความผิด และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๒๖ วรรคสี่)

อนึ่ง ในกรณีที่เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้นำวิธีการที่กล่าวมาข้างต้นมาใช้โดยอนุโลม แต่อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด (มาตรา ๒๒๖ วรรคหก)

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๓๐๖๗/๒๕๖๒

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งได้ไต่สวนและตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว คดีมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่าผู้คัดค้านกระทำการทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมหรือไม่ ผู้ร้องมีนางกันตภรณ์ เชื้อกรรัมย์ เป็นพยานเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนว่า เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา ผู้คัดค้านซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มที่ ๓ กลุ่มการศึกษาและสาธารณสุขใช้โทรศัพท์หมายเลข ๐๙ ๑๔๒๗ ๙๔๘๖ โทรศัพท์ติดต่อหาพยานทางโทรศัพท์หมายเลข ๐๘ ๑๗๔๓ ๐๔๓๖ และพูดว่า “ไปลงคะแนนให้ผมระดับจังหวัด เดี่ยวผมจะให้ค่าสมัครคืน พูดกันตรง ๆ” และพูดอีกว่า “ถ้าไม่มีเดี๋ยวไปลงคะแนนให้ผมระดับจังหวัดนี้ เดี่ยวผมจะให้ค่าสมัครคืน”

ต่อ

พยานใช้โทรศัพท์บันทึกการสนทนาไว้ แล้วไปแจ้งความร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจภูธรหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมาวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑ ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัดบุรีรัมย์มาพบเพื่อขอทราบข้อมูลและขอคลิปเสียงการสนทนา ต่อมาคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวนเรียกให้พยานไปให้ถ้อยคำ พร้อมให้รับรองข้อความที่ถอดจากคลิปเสียงว่าตรงตามที่สนทนาจริง ตามบันทึกถ้อยคำพยาน และเอกสารถอดคลิปเสียงสนทนาหน้า ๘/๑, ๘/๒ และหน้า ๑๑/๑ ถึงหน้า ๑๑/๘ ในสำนวนการไต่สวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเอกสารหมายเลข ร. ๑ สอดคล้องกับที่ผู้คัดค้านเบิกความรับว่า เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลาประมาณ ๑๐ นาฬิกา พยานโทรศัพท์หานางกันตภรณ์และได้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนและไต่สวน พร้อมทั้งรับรองข้อความที่ถอดจากคลิปเสียงว่าถูกต้องตามที่มีการสนทนากับนางกันตภรณ์จริงตามบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา และเอกสารถอดคลิปเสียงสนทนา หน้า ๑๐/๑, ๑๐/๒ และหน้า ๑๑/๙ ถึงหน้า ๑๑/๑๖

ต่อ

ในจำนวนการได้ส่วนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เอกสารหมายเลข ร. ๑ เห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงได้ความตามทางได้ ส่วนว่า ก่อนมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในระดับจังหวัด ผู้คัดค้านโทรศัพท์ไปหานางกันทภรณ์แล้วพูดข้อความ ดังกล่าว ซึ่งมีความหมายว่า ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในระดับจังหวัดหากนางกันทภรณ์เลือกผู้คัดค้าน ผู้ คัดค้านจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนโดยจะจ่ายเงินจำนวนเท่ากับค่าสมัครคืนให้แก่นางกันทภรณ์ ซึ่งเป็นผู้สมัคร เป็นสมาชิกวุฒิสภาและผู้มีสิทธิเลือก อันเป็นการจูงใจให้เลือกผู้คัดค้านเป็นการเอาเปรียบผู้สมัครรายอื่น ทำให้ เจตนาารมณ์ของการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องการคนดี และบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ หรือทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม เข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในวุฒิสภาเสีย ไป การกระทำของผู้คัดค้านจึงเป็นการสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เพื่อจูงใจให้ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกลงคะแนนให้แก่ผู้คัดค้าน อันมีผลทำให้ การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ผู้คัดค้านจึงต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาสิบปีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๖ วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๐ วรรคสอง พิพากษาให้เพิก ถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของนายบรรจบ นามวิเศษ ผู้คัดค้าน เป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่ม่คำพิพากษา

๓. คดีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สมัครเป็น
วุฒิสภา: ศาลฎีกา

**รัฐธรรมนูญฯ และพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะ
ต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ไว้หลายประการ เช่น ต้องไม่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นใน
กิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ**

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๐๖๔/๒๕๖๒

ผู้ร้องเคยเป็นเจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์พระราชรัฐซึ่งได้จัดแจ้งการพิมพ์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เมื่อปี ๒๕๕๘ และได้จัดแจ้งเปลี่ยนแปลงการลาออกจากการเป็นเจ้าของและบรรณาธิการแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ อันเป็นเวลาก่อนที่ผู้ร้องจะยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งที่ยังปรากฏข้อมูลว่าผู้ร้องยังไม่ได้แก้ไขข้อมูลในระบบฐานข้อมูลเท่านั้น ผู้ร้องจึงเป็นผู้มีคุณสมบัติในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓) ที่ผู้คัดค้านไม่ประกาศรายชื่อผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านรับสมัครนายภัทรพล มานะสร้าง ผู้ร้อง และประกาศชื่อผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสระแก้ว

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๐๖๔/๒๕๖๒

ผู้ร้องเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์สี่สีฉบับเมืองกำแพง โดยผู้ร้องได้รับอนุญาตจัดแจ้งการพิมพ์เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๘ แม้ต่อมาวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ผู้ร้องแจ้งเลิกการประกอบกิจการและแจ้งยกเลิกรายการหลักฐานการแจ้งการพิมพ์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว แต่เป็นระยะเวลาหลังจากผู้ร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว จึงต้องถือว่าในวันที่ผู้ร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ร้องยังเป็นเจ้าของกิจการ ผู้ร้องจึงเป็นบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓) ที่ผู้คัดค้านไม่ประกาศรายชื่อผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดกำแพงเพชร นั้น ชอบแล้ว จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่ามัลักษณะต้องห้าม คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๗๐๖/๒๕๖๒

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านเป็นผู้มีสิทธิรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิส ประกอบกิจการก่อสร้างอาคารที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย ที่ระบุในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔๓ ว่า ประกอบกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ รับผิดชอบสื่อโฆษณา สปอร์ตโฆษณา เผยแพร่ข้อมูล เป็นเพียงแบบวัตถุประสงค์สำเร็จรูปแบบคำขอจดทะเบียนเท่านั้น อีกทั้งห้างดังกล่าวได้สิ้นสภาพนิติบุคคลไปตั้งแต่วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๒ แล้ว ขอให้ยกคำร้องศาลเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้คัดค้านเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิส ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และออกหนังสือพิมพ์ ผู้คัดค้านจึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓)

มาติศย์ จงภา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

37

ต่อ

ที่ผู้ร้องอ้างว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิส มีวัตถุประสงค์ดังกล่าวแต่ไม่ได้ประกอบกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และออกหนังสือพิมพ์ จึงฟังไม่ขึ้น แม้ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๒ ผู้คัดค้านจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ส เอ็นจิเนียริง แอนด์ เซอร์วิสแล้ว แต่เป็นระยะเวลาหลังจากผู้คัดค้านยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว จึงต้องถือว่าในวันที่ผู้คัดค้านยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้คัดค้านเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้น ในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ผู้คัดค้านจึงเป็นบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติดังกล่าวและไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คำร้องของผู้ร้องฟังขึ้น จึงมีคำสั่งให้ถอนชื่อนายภูเบศร์ เห็นหลอด ผู้คัดค้าน ออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดสกลนคร ของพรรคอนาคตใหม่ (ดูคำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๑๓๕๖/๒๕๖๒ ซึ่งวินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

มาติศย์ จงภา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

38

ข้อสังเกต

เดิม แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ในประเด็นลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ที่ว่า “ต้องไม่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ” จะเห็นว่า เพียงกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ แม้ยังไม่ได้มีการประกอบกิจการนั้น ก็ถือว่าต้องด้วยลักษณะต้องห้ามแล้ว โดยไม่ได้พิจารณาว่า กิจการนั้นแท้จริงมีการประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อมวลชนหรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง **เพียงกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ (แม้ยังไม่ได้มีการประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อ) แล้วมีชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เป็นผู้ถือหุ้น ก็ถือว่าต้องด้วยลักษณะต้องห้ามแล้ว**

แต่แนวของศาลรัฐธรรมนูญระยะหลังจะพิจารณาว่าถือหุ้นสื่อแล้ว กิจการนั้นยังคงประกอบกิจการสื่ออยู่ ไม่ใช่เพียงมีระบุไว้ในวัตถุประสงค์แต่ไม่ได้ประกอบกิจการสื่อ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๑๙/๒๕๖๓)

แต่ศาลฎีกาในปี ๒๕๖๖ ตัดสินวางบรรทัดฐานใหม่ว่า การถือหุ้นเพียงจำนวนน้อย ในกิจการสื่อ ไม่ถือว่าเข้าลักษณะต้องห้าม

คำสั่งศาลฎีกา ลต สทษ ๒๔/๒๕๖๖ (วันที่ ๒ พ.ค.) กรณีชาญชัย อิศระเสนารักษ์

บริษัทย่อย ๒ บริษัทประกอบกิจการสื่อ แต่ผู้สมัคร ส.ส. ถือหุ้นในบริษัทหลัก (แม่) ศาลเห็นว่าบริษัทหลักก็ถือว่าประกอบกิจการสื่อ แต่ผู้สมัคร ส.ส. ถือหุ้นเพียง ๒๐๐ หุ้น ศาลเห็นว่า การห้ามถือหุ้นในกิจการสื่อ “มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาศัยความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่บุคคลเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง”

คดีนี้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องมีหุ้นในบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) จำนวนเพียง 200 หุ้น จากจำนวนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด 2,973,925,791 หุ้น และมูลค่าหุ้นทั้งหมดของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ตามราคาตลาด ณ สิ้นปี 2565 เป็นเงิน 579,971,000,000 บาท ในขณะที่หุ้นของผู้ร้องมีมูลค่าตามราคาตลาดในวันเดียวกัน เป็นเงินเพียง 39,000 บาท

ต่อ

การที่ผู้ร้องเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) จำนวนเพียง 200 หุ้น ดังกล่าว ถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ผู้ร้องย่อมไม่มีอำนาจสั่งการให้ บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร้องและพรรคการเมืองของผู้ร้อง หรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครและพรรคการเมืองอื่น เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของผู้ร้องหรือพรรคการเมืองของผู้ร้องได้

เนื่องจากผู้ร้องมิใช่เจ้าของหรือมีจำนวนหุ้นในจำนวนมากพอที่จะสามารถกระทำเช่นนั้นได้ การตีความบทบัญญัติของกฎหมายตามลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ร้องมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะจ้องบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) เพียง 200 หุ้น ย่อมไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

การที่ผู้คัดค้านไม่ประกาศรายชื่อผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครนายก จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 98 (3) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 42 (3)

จึงมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านเพิ่มชื่อนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ผู้ร้อง และประกาศรายชื่อ ผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครนายก ของพรรคประชาธิปัตย์

กรณีผู้สมัคร ส.ว.

รัฐธรรมนูญฯ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม หลากหลาย เช่น ผู้สมัคร ส.ว. ต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๕๒๖/๒๕๖๑

การเป็นสมาชิกพรรคเสรีรวมไทยของผู้ร้องสิ้นสุดลงในวันที่ ๒๖
พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นวันที่นายทะเบียนพรรคเสรีรวมไทยได้รับ
หนังสือลาออกของผู้ร้อง การที่ผู้ร้องสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา
เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ผู้ร้องจึงไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้
สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๔ (๒๑) (ดูคำสั่ง
ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๔๗๓/๒๕๖๑, ๘๔๗๔/๒๕๖๑, ๘๔๗๗/
๒๕๖๑, ๘๔๗๘/๒๕๖๑, ๘๔๗๙/๒๕๖๑ ซึ่งวินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม
คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๕๒๘/๒๕๖๑

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอันมี
ลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่ เห็นว่า หลังจากผู้
คัดค้านมีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องทราบว่าผู้ร้องไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิก
วุฒิสภา เพราะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผู้ร้องจึงเข้าแจ้งความต่อเจ้า
พนักงานตำรวจยืนยันว่าไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามสำเนา
รายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ซึ่งปรากฏข้อความที่แจ้งว่า ผู้ร้องขอ
ยืนยันเด็ดขาดว่ายังไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่อย่างใด ดังนั้น
หากผู้ร้องไม่มั่นใจก็คงไม่กล้าเข้าแจ้งความยืนยันแก่เจ้าพนักงานตำรวจ
เช่นนั้น

ต่อ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คัดค้านไม่ประสงค์ยื่นคำคัดค้านและไม่ประสงค์ที่จะไต่สวนพยานหลักฐานคัดค้านคำร้องของผู้ร้อง แม้กระทั่งหลักฐานการตรวจสอบการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผู้คัดค้านก็มีได้นำมาแสดงแต่อย่างใด ถือว่าผู้คัดค้านไม่มีพยานหลักฐานมาแสดงว่าผู้ร้องมีลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๔ (๒๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑ ข้อเท็จจริงเชื่อว่า ผู้ร้องไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและไม่มีสมาชิกพรรคการเมืองมาก่อน จึงไม่มีลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๔ (๒๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑

ตัวอย่างคดีที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะต้องห้าม คำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งที่ ๘๕๖๑/๒๕๖๑

มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า ขณะยื่นใบสมัครผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือไม่ เห็นว่า ผู้ร้องแถลงว่าไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคประเทศไทยและไม่เคยยื่นใบลาออก แต่หลังปรากฏจากคำแถลงของผู้ร้องเองว่า ผู้ร้องเพิ่งทราบว่าตนมีชื่อเป็นสมาชิกพรรคประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ เมื่อมาฟังคำสั่งศาลฎีกาในคดีหมายเลขดำที่ ลต.๑/๒๕๖๑ ที่ศาลจังหวัดมหาสารคาม ผู้ร้องจึงไปแจ้งพรรคประเทศไทยให้ตรวจสอบและให้ดำเนินการแก้ไข แม้ผู้ร้องแสดงหลักฐานทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองว่าลาออกเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ แต่ก็เป็นเวลาก่อนที่ผู้ร้องทราบว่าตนมีชื่อเป็นสมาชิกพรรคประเทศไทย ข้ออ้างของผู้ร้องจึงขัดแย้งกัน ไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง ประกอบกับปรากฏจากหลักฐานของผู้คัดค้านว่า ในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ พรรคประเทศไทยมีหนังสือนำเสนอแบบรายงานทะเบียนสมาชิกต่อ นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้องมีชื่อเป็นสมาชิกพรรคประเทศไทย ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า ในวันที่ยื่นใบสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อันมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๔ (๒๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑

คดีพิเศษประเภทที่ ๔
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ
(ท่านอาจารย์ภัทรศักดิ์ บรรยายไปแล้ว)

คดีพิเศษประเภทที่ ๕
คดีเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบการตราพระราชกำหนด

คดีเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบ

การตราพระราชกำหนด

พระราชกำหนด (Emergency Decree) เป็นรูปแบบหนึ่งของกฎหมายที่ฝ่ายบริหารคือพระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรีตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้

รัฐธรรมนูญฯ กำหนดการตราพระราชกำหนดไว้ใน

มาตรา ๑๗๒ ว่า

“มาตรา ๑๗๒ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรง**ตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้**

การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้”

ต่อ

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็วถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

ต่อ

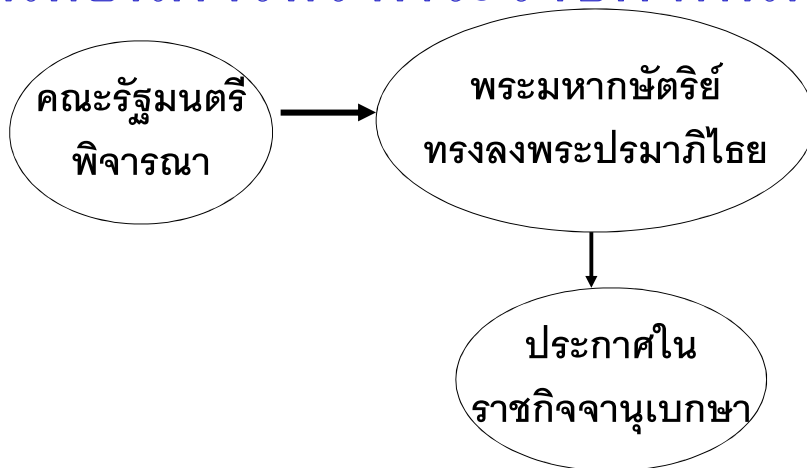
หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดและพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

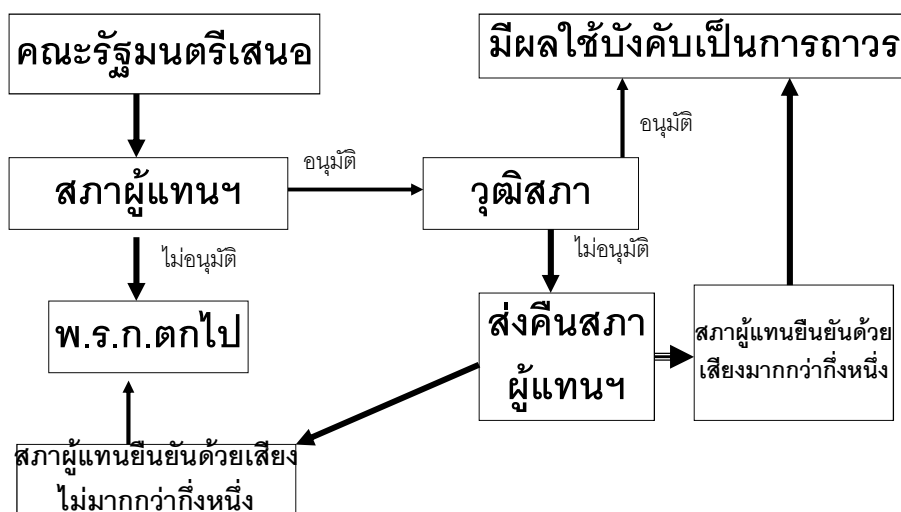
การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาผู้แทนราษฎรและของวุฒิสภา และการยืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ”

ขั้นตอนการตราพระราชกำหนด

การอนุมัติพระราชกำหนดโดยรัฐสภา

การตรวจสอบการตราพระราชกำหนดโดยศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๗๓ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ต่อ

ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

หลักเกณฑ์การตรวจสอบการตราพระราชกำหนดโดยศาลรัฐธรรมนูญ

1. เวลาที่ยื่นเรื่อง คือ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนด
2. ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ประธานสภาผู้แทนหรือประธานวุฒิสภา โดย ส.ส. หรือ ส.ว. ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เข้าชื่อเสนอต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
3. เรื่องที่ยื่น ต้องเป็นการเห็นว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง กล่าวคือตราขึ้นโดยไม่เป็นไปเพื่อ
 - 1) ประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ
 - 2) ความปลอดภัยสาธารณะ
 - 3) ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือ
 - 4) บังคับบัญชาพิบัติสาธารณะ
4. ประธานสภาฯ แล้วแต่กรณีต้องยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓ วันนับแต่ได้รับความความเห็นจากสมาชิกสภา

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

57

ข้อสังเกต

(๑) ไม่สามารถยกประเด็นการตราพระราชกำหนดนั้นมีการฉ้อโกงหรือไม่เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ เหมือนดังเช่นรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ บางฉบับ

(๒) ด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเกณฑ์การตราพระราชกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ต่างไปจากพระราชบัญญัติ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการตราพระราชกำหนดไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา ๑๕๒ แต่ทั้งนี้ มีข้อควรพึงสังเกตว่า บทบัญญัตินี้เป็นการกำหนดเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ตรวจสอบพระราชกำหนดเท่านั้น พระราชกำหนดในฐานะที่เป็น “กฎหมาย” ในความหมายของรัฐธรรมนูญ ย่อมสามารถตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามระบบการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญหลังประกาศใช้ (คือ ตรวจสอบโดยผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๓๑ ตรวจสอบโดยศาลเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๒ หรือผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพอันเนื่องมาจากการกระทำที่เป็นผลมาจากพระราชกำหนดเรื่องใดโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๓) แต่ตรวจได้เฉพาะเนื้อหาของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ไม่สามารถตรวจในเรื่องการตราพระราชกำหนดเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

58

ตัวอย่างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยเกี่ยวกับพระราชกำหนด เช่น

- คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๙-๓๐/๒๕๕๗ เรื่อง การตราพระราชกำหนดเกี่ยวกับการก่อการร้าย เป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ หรือไม่
- ข้อเท็จจริงโดยย่อ คณะรัฐมนตรีได้ตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๕๕๖ กำหนดความผิดฐานก่อการร้ายขึ้นใหม่ อีกทั้งยังให้ผู้ก่อการร้ายที่กระทำผิดนอกราชอาณาจักรต้องรับโทษในราชอาณาจักร ส่วนพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๕๒ พ.ศ.๒๕๕๖ เพิ่มให้ความผิดฐานก่อการร้ายเป็นอีกมูลฐานหนึ่งที่อยู่ภายใต้กฎหมายฟอกเงิน ซึ่งมีผู้เห็นว่าการตราพระราชกำหนดทั้งสองฉบับไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด จึงมีการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

- ศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่า ประเทศไทยมีเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่แสดงถึงแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่อาจเกิดการกระทำก่อการร้ายซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยสาธารณะขึ้นได้ ประกอบกับวาระสำคัญที่ประเทศไทยต้องเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมผู้นำเศรษฐกิจเอเปคในเดือนตุลาคม จึงเห็นได้ชัดเจนว่ามีความจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันที่ดีมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีย่อมมีหน้าที่ต้องดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำการก่อการร้ายขึ้นในประเทศไทยได้ตามความจำเป็นโดยสมควรเพื่อให้เกิดความปลอดภัยของประเทศและความปลอดภัยสาธารณะขึ้นให้จงได้ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๕๕๖ มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่นานาประเทศยอมรับกันว่าเป็นความผิดสากลและเห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องร่วมมือกันดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบภายในของตนให้การก่อการร้ายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญาอย่างรุนแรง เมื่อพระราชกำหนดนี้มีบทบัญญัติ

- ที่ครอบคลุมไปถึงการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายที่มีลักษณะเฉพาะโดยใช้ความรุนแรงในการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ และมีเจตนาพิเศษที่มุ่งบังคับรัฐบาลหรือให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีได้บัญญัติให้ครอบคลุมถึงลักษณะการก่อการร้าย อีกทั้งการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาตามพระราชกำหนดนี้ นอกจากจะกำหนดฐานความผิดการก่อการร้ายให้ชัดเจนแล้ว ได้กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการก่อการร้ายมิให้เกิดขึ้น โดยการกำหนดความผิดตั้งแต่ชั้นเตรียมการหรือสมคบกัน การเป็นผู้สนับสนุน และการเข้าเป็นสมาชิกของคณะบุคคลที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้าย ทั้งนี้ได้บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายนอกราชอาณาจักร จะต้องได้รับโทษในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นวิธีการในการปราบปรามการก่อการร้ายให้ได้ผล เพราะการระงับการก่อการ

- ร้ายย่อมต้องอาศัยเหตุจากการคาดการณ์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีบุคคลผู้ก่อการร้ายแฝงตัวในประเทศ หรือการสะสมอุปกรณ์ กำลังพล และการเตรียมการด้านการเงิน โดยไม่อาจปล่อยให้มีการกระทำจนเกิดผลเสียหายขึ้นก่อนได้ แต่ต้องสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อยุติการกระทำที่มีแนวโน้มว่าจะก่อการร้ายนั้น เนื่องจากหากมีการก่อการร้ายเกิดขึ้นจนเป็นผลสำเร็จแล้ว ผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยสาธารณะย่อมจะเสียหายร้ายแรงและต้องใช้ระยะเวลายาวนานจึงจะฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพปกติขึ้นได้ ดังนั้น มาตรการตามกฎหมายดังกล่าวต้องสามารถตราขึ้นมาใช้บังคับให้ได้ทันกับสภาพเหตุการณ์ที่คาดการณ์ว่าอาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง มิฉะนั้นจะไม่อาจรักษาความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยสาธารณะได้ จึงถือได้ว่า การตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๕๕๖ เป็นไปเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศและความปลอดภัยสาธารณะตาม บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง

- สำหรับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการและมาตรการในการป้องกันมิให้เกิดการก่อการร้าย ด้วยการตัดแหล่งทุนทางการเงินอันเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญของการก่อการร้ายตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา กำหนดความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายดังกล่าวมาแล้ว จึงเป็นการตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ และความปลอดภัยสาธารณะเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

- ที่ผ่านมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในการตรวจสอบกระบวนการการตราพระราชกำหนดว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่พระราชกำหนดที่เสนอให้ตรวจสอบเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

ยกเว้น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๖

ประเด็น พรก.แก้ไขเพิ่มเติม พรบ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ.๒๕๖๕ พ.ศ.๒๕๖๖ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญ วางหลักว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งใช้การปกครองในระบบรัฐสภา การใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐต้องคำนึงถึงการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรที่มีความเป็นอิสระตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการตรากฎหมายและควบคุมการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในการบริหารราชการแผ่นดินและบังคับใช้กฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้นภายใต้ความไว้วางใจของรัฐสภา ดังนั้น **การใช้อำนาจในการตราพระราชกำหนดโดยฝ่ายบริหารจึงเป็นกรณีที่ฝ่ายบริหารเข้าไปใช้อำนาจในพรมแดนที่เป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งถือเป็นข้อยกเว้นที่ต้องใช้อย่างจำกัดและตีความโดยเคร่งครัด**

ต่อ

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ.๒๕๖๕ พ.ศ.๒๕๖๖ ตราขึ้นมีสาระสำคัญเพื่อขยายกำหนดเวลาการมีผลใช้บังคับของ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานฯ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ จากเดิมที่จะมีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ แก้ไขเป็นให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่า การที่ฝ่ายบริหารใช้อำนาจตราพระราชกำหนดให้ขยายระยะเวลาการใช้บังคับพระราชบัญญัติซึ่งผ่านกระบวนการพิจารณาของรัฐสภาโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว ด้วยเหตุผลเพียงเรื่องความไม่พร้อมของเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์เพื่อใช้ปฏิบัติงาน โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดที่ชี้ให้เห็นว่าเป็นกรณีที่เกิดภาวะวิกฤต

ต่อ

หรือมีภัยอันตรายซึ่งกระทบต่อความปลอดภัยของประเทศหรือความปลอดภัยสาธารณะ ย่อมแสดงให้เห็นว่าพระราชกำหนดที่ฝ่ายบริหารตราขึ้นมีลักษณะในเชิงปฏิเสธที่จะให้การคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้น แต่ฝ่ายบริหารกลับให้การคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าบุคคลที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมุ่งหมายจะให้การคุ้มครอง ... การตราพระราชกำหนดนี้จึงไม่ใช่กรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศและความปลอดภัยสาธารณะ ตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้

ศาลรัฐธรรมนูญด้วยเสียงข้างมาก (๘ ต่อ ๑) ซึ่งไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ วรรคสี่ วินิจฉัยว่า พระราชกำหนดนี้ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง และให้พระราชกำหนดนี้ไม่ผลบังคับใช้มาแต่ต้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๓ วรรคสาม

มานิตย์ จงปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

67

คดีประเภทอื่น ๆ เช่น การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภา และ รัฐมนตรี

ข้อสังเกต หากเป็นช่วงการเลือกตั้ง จะเป็นเขตอำนาจของศาลฎีกา แต่เมื่อสมาชิกสภา เข้าสู่ตำแหน่งแล้ว ผู้ที่จะวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งจะเป็น “ศาลรัฐธรรมนูญ”

คดีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา: ศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฯ

“มาตรา ๘๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

69

ต่อ

มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสองเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

“ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคณใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย”

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

70

ข้อสังเกต

1. กรณีที่เกิดเป็นคดีคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกิดขึ้นบ่อย คือ คดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๓) คือ “เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ” อันจะทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ซึ่งจะ
เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ
2. เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องไว้พิจารณาในกรณีนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ต่อเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง (แปลว่า ไม่จำเป็นต้องสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ทุกกรณี)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๒

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายธนาธร สิ้นสุดลงหรือไม่

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้อง (นายธนาธร) เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท วิลค์ มีเดีย จำกัด ซึ่งประกอบกิจการสื่อมวลชนอยู่ในวันที่ ๖ ก.พ. ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่พรรคอนาคตใหม่ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อผู้ร้อง (กกต) อันเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ถูกร้องใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๓

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของนายระวีฯ สิ้นสุดของตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

นายระวีฯ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็น ส.ว. ก่อนได้รับแต่งตั้งนายระวีฯ เคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเมื่อปี ๒๕๓๙ แต่ยกประเด็นต่อสู้ว่า ไม่ต้องห้ามให้เป็น ส.ว. เพราะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ.๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ.๒๕๕๐ แล้ว

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ ประกอบ ๑๐๘ กำหนดลักษณะต้องห้ามของ ส.ว. ว่า ต้องไม่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

ต่อ

ศาลเห็นว่า การล้างมลทินตามพระราชบัญญัติทั้งสอง เป็นการล้างมลทินให้ผู้ที่เคยถูกลงโทษทางวินัยให้เป็นผู้ที่ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยในกรณีความผิดนั้น ๆ อีกต่อไป แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำผิดที่ได้กระทำไปแล้ว ซึ่งเป็นเหตุให้ถูกลงโทษทางวินัยหรือลบล้างความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีจากการกระทำ ดังนั้น การล้างมลทินตามพระราชบัญญัติทั้งสองจึงให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ โดยให้ถือว่าผู้เหล่านั้นไม่เคยถูกลงโทษหรือถูกลงโทษทางวินัยเท่านั้น แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางวินัยว่าได้มีการกระทำความผิดอันเป็นเหตุให้ถูกลงโทษหรือลงโทษด้วย

ต่อ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานกลางที่ทุกหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติ และมีผลต่อกฎหมายอื่น ๆ ในลำดับเดียวกันหรือลำดับศักดิ์ที่ต่ำกว่า แต่การนำพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งสองฉบับมาบังคับใช้ในทางที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศจะกระทำมิได้ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ฯ ต้องห้ามเป็น ส.ว. เนื่องจากมีเจตนารมณ์ให้บุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องได้รับการกลั่นกรองคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน ไม่มีความมัวหมอง ฯ จึงเห็นได้ว่า การที่ผู้ถูกร้องได้รับการล้างมลทินย่อมไม่มีผลให้ผู้ถูกร้องไม่เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็น ส.ว.

ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงเคยเป็นผู้ถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ฯ เป็นบุคคลที่ต้องห้ามใช้สิทธิสมัครเป็น ส.ว. เป็นเหตุให้สมาชิกภาพ ส.ว. ของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๖๓

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนฯ นายสิระ เจนจาคะ สิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อวันที่ ๑๘ ส.ค.๒๕๖๒ นายสิระและคณะ เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารชุดแห่งหนึ่งซึ่งศาลปกครองนครศรีธรรมราชมีคำพิพากษาให้เพิกถอน น.ส.๓ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด นายสิระและคณะพบและพูดคุยกับพันตำรวจโทประเทือง สอบถามการไม่จับกุมดำเนินคดีกรณีพบเห็นการก่อสร้างที่ผิดกฎหมายในที่ดินดังกล่าว และกรณีไม่จัดกำลังพลดูแลนายสิระและคณะ นายสิระพูดจาทำนองให้พันตำรวจโทประเทือง ขอโทษนายสิระ

ต่อ

ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) มีองค์ประกอบ ดังนี้ **(วางบรรทัดฐาน แล้วคดีหลัง ๆ ก็เดินตามบรรทัดฐานนี้)**

๑. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ต้องเป็นการกระทำโดยใช้สถานะหรือตำแหน่ง ส.ส. หรือ ส.ว.

๒. การกระทำนั้นต้องเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงฝ่ายบริหารอันเป็นการต้องห้ามตามหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยคำว่า “ก้าวก่าย” หมายถึง สวมใส่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหน้าที่ผู้อื่น เหลือมล้ำไม่เป็นระเบียบ เช่น งานก้าวก่ายกัน ส่วนคำว่า “แทรกแซง” หมายถึง แทรกเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจการของผู้อื่น การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) จึงเป็นการกระทำที่ก้าวล่วงหรือแทรกแซงเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร

ต่อ

๓. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ผู้กระทำแสดงออกซึ่งเจตนาที่จะก้าวก่ายหรือแทรกแซง โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำตามที่ถูกก้าวก่ายหรือแทรกแซงหรือไม่

๔. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำดังกล่าว อาจเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดก็ได้

ต่อ

เมื่อพิจารณาแล้ว การกระทำของนายสิระได้แก่ การใช้ถ้อยคำและมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อพันตำรวจโทประเทือง เกี่ยวกับการไม่ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีกรณีพบเห็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และกรณีไม่จัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลความปลอดภัยนายสิระในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากเห็นว่า การกระทำดังกล่าวของนายสิระเป็นเพียงให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนการแสดงพฤติกรรมและใช้ถ้อยคำของนายสิระคงเป็นเพียงการไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ของพันตำรวจโทประเทืองในฐานะเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น สำหรับการกระทำกรณีที่นายสิระพูดจาต่อนายกเทศมนตรีและผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน ก็เป็นเพียงการสอบถามข้อมูลและรับฟังคำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารชุดดังกล่าวเพื่อให้มีการปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ยังฟังไม่ได้ว่านายสิระใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็น ส.ส. ก้าวก่ายหรือแทรกแซง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองฯ

ต่อ

อย่างไรก็ดี พฤติกรรมของนายสิระในการแสดงท่าทางและการใช้ถ้อยคำต่อพันตำรวจโทประเทือง นายกเทศมนตรีและผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน หากบุคคลใดเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวไม่สุภาพ ไม่เหมาะสม ต่อสถานะหรือตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกรัฐสภาอันเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติองค์กรหนึ่ง บุคคลนั้นย่อมดำเนินการได้ตามที่รัฐธรรมนูญกฎหมาย ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๖๓ และมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๖๓

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ (นางสาวปารีณา ๗) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

คดีฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเข้าร่วมประชุมกับข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน เกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน โดยแจ้งต่อที่ประชุมว่า จะกำชับ ประสานงาน เร่งรัด การตรวจสอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น ศาลรัฐธรรมนูญ โยมติเอกฉันท์เห็นว่า การกระทำนี้เป็นเพียงการติดตามเรื่องร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่ซึ่ง เป็นพื้นที่เลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย จึงฟังไม่ได้ว่า มีการใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็น ส.ส. กระทำการอันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการประจำและหน่วยงานของ รัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อมตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑)

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

81

ต่อ

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ (นางสาว ศรีหาวลัย) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

คดีฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าพบนายอนุทิน รองนายกรัฐมนตรีและ รมว.กระทรวง สาธารณสุข ณ ทำเนียบรัฐบาล และมอบสำเนาหนังสือแจ้งปัญหาเรื่องที่พักของเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลจอมทองไม่เพียงพอแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ศาลรัฐธรรมนูญ ด้วยมติเอกฉันท์ เห็นว่า การกระทำนี้เป็นการแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งเป็นเขต เลือกตั้งของผู้ร้องที่ ๒ เพื่อให้ รมว.กระทรวงสาธารณสุขทราบเท่านั้น ไม่เข้าลักษณะตาม มาตรา ๑๘๕ (๒)

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

82

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๖๓

ประเด็นพิจารณา คือ ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง (พล.อ.ประยุทธ์ฯ) สิ้นสุดของเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๕) และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๘๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๓) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ศาลเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีสิทธิเข้าพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพบก โดยอาศัยระเบียบกองทัพบกว่าด้วยการเข้าพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพบก พ.ศ.๒๕๔๘ ข้อ ๕ เมื่อผู้ถูกร้องเกษียณอายุราชการในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก แต่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรียู่ก็ยังคงเป็นผู้มีสิทธิเข้าพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพบก และกองทัพบกปฏิบัติต่อผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกันนี้ทุกคน เป็นการปฏิบัติในการงานปกติของกองทัพบก ไม่ได้ทำให้ผู้ถูกร้องได้รับสิทธิพิเศษ จึงไม่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๖ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง (๓) ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๕)

มาฉัดษั จุณปา กฏหมายรัฐธรรมนูญ ฉัดษั 2566

83

ต่อ

ประเด็นวินิจฉัยต่อไปมีว่า ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) อันจะทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดของเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) หรือไม่

เห็นว่า เมื่อวินิจฉัยว่าการที่ผู้ถูกร้องเข้าพักอาศัยในบ้านพักรับรองกองทัพบก มีระเบียบรองรับไม่ถึงว่าประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของประเทศ ไม่เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองฯ ผู้ถูกร้องจึงไม่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงฯ ไม่มีการกระทำต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๕) อันจะเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔)

มาฉัดษั จุณปา กฏหมายรัฐธรรมนูญ ฉัดษั 2566

84

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๔

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนของผู้ถูกร้อง (ร.อ.ธรรมนัส) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) หรือไม่ (รวมถึงตำแหน่งรัฐมนตรี) นับแต่เมื่อใด

คำว่า “เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) อันเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายความว่า คำพิพากษาของศาลไทยเท่านั้น เพราะการตีความให้คำพิพากษาของศาลต่างประเทศมีสถานะทางกฎหมายเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลไทย ไม่สอดคล้องกับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง

แม้ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาของศาลประเทศออสเตรเลีย แต่ไม่ใช่คำพิพากษาของศาลไทย ผู้ถูกร้องจึงไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐)

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

85

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ๒๔/๒๕๖๔

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้เสียหายในคดีไม่เคยยอมความกับผู้ถูกร้อง (ส.ส.จิระ เจนจาตะ) อันเป็นเหตุให้ศาลแขวงปทุมวันจำหน่ายคดีออกจากสารบบความภายในระยะเวลาอุทธรณ์ เช่นนี้ คำพิพากษาดังกล่าวจึงถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลแขวงปทุมวัน ผู้ถูกร้องจึงเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลแขวงปทุมวันว่ากระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) นับแต่วันเลือกตั้ง ส.ส.

มานิตย์ จุมปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ เนติฯ 2566

86

หนังสืออ่านประกอบการเรียน

มานิตย์ จุ่มปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

87

ช่องทางในการติดต่อซักถามเนื้อหาบทเรียนกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคคำ เนติ
บัณฑิตไทย ในยามเรียน “ออนไลน์” ทดแทนการถามหลังเลิกบรรยาย

ใช้คำสืบค้นในกูเกิ้ล “Facebook page กฎหมาย
รัฐธรรมนูญ (มานิตย์ จุ่มปา)”

เพื่อเข้าสู่ page “กฎหมายรัฐธรรมนูญ (มานิตย์ จุ่มปา)”

มานิตย์ จุ่มปา กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับฯ 2566

88